

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

**Monumentum historicum ecclesiae Teschinensis Augustanae
confessionis a quatuor pastoribus munere ecclesiastico
successive fungentibus erectum pro conservanda seculi primi
memoria Anno Domini MDCCCIX die XXIV Mensis Maji.**

Liczba stron oryginału

24

Liczba plików skanów

24

Liczba plików publikacji

25

Sygnatura/numer zespołu

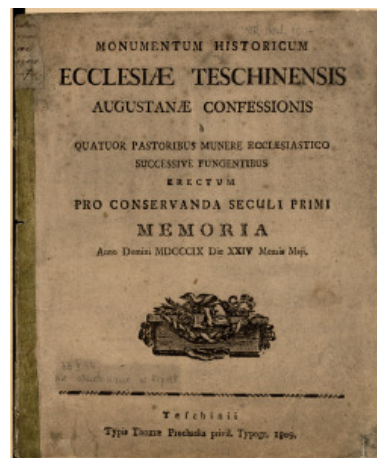
SZ Supl. II 01007

Data wydania oryginału

1809

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

**Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa
piśmienniczego on-line**

**Fundusze
Europejskie**
Program Regionalny

Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

NR INW. 107

MONUMENTUM HISTORICUM
ECCLESIAE TESCHINENSIS
AUGUSTANÆ CONFESSIONIS
a
QUATUOR PASTORIBUS MUNERE ECCLESIASTICO
SUCCESSIVE FUNGENTIBUS
ERECTUM
PRO CONSERVANDA SECULI PRIMI
MEMORIA

Anno Domini MDCCCIX Die XXIV Mensis Maji.

3B II 14
Nie odwołano w Repet.

T e s c h i n i i

Typis Thomæ Prochaska privil. Typogr. 1809.

CONFIDENTIAL
INVESTIGATION
OF THE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
WASHINGTON, D. C.
JANUARY 1964
MEMORANDUM
TO THE DIRECTOR
FROM THE SAC, NEW YORK
SUBJECT: [Illegible]

52 Sep. 010079

PRÆMITTENDA.

Quod conspectui lectoris benevoli subijcitur Ecclesiæ Teschinensis Aug. Conf. Monumentum historicum, quædam eaque præcipua exponit momenta, in fundatione, turris extruptione, & seculari ædis sacra duratione, obvia quorum memoriam, operis auctores, promotores testesque oculati, posteris traditam voluerunt. De successiva monumenti hujus historici constructione, lector benevolus hæc habeto.

Initia cultus religiosi, ab Augustissimo quondam Romanorum Imperatore, Hung: Boh: &c. &c. Rege, Archiduce Austriæ, supremoque Silesiæ Duce, Josepho Primo, gloriosissimæ æque ac beatissimæ memoriæ, christianis & subditis augustanam confessionem profitentibus, in extremis Silesiæ superioris finibus, clementissime restituti, ad Annum MDCCIX, & publicationis diem XXIV Mensis Maji referuntur, fundamenta vero ædis sacre huicce cultui destinatæ, anno illi proximo MDCCX. die XIII Mens. Octobr. jacta fuere. Foundationis solemnia, pastorum unicus superstes, Ioannes Muthmann, Archidiaconus, litteris expressit, quæ una cum Effigie Augustissimi Imperatoris, Josephi Primi, nec non operis promotorum insignibus, in ipso templi fundamine fuerunt depositæ.

Templi structura alacriter cœpta & strenue continuata, faustum & sat celerem nacta est successum, turris vero consumatio post quatuor decemum decennia, propter nimias expensas, temporumque vicissitudines, Anno MDCCCL. locum habere potuit, quam perficere & corona, idest, globo, cruce & stella ornatam sistere, filiis patrum contigit, defunctis maxima ex parte foundationis auctoribus testibusque. Hanc turris consumationem & coronationem pastor tum coetus germanici, scholæque Inspector, Ioannes Godofredus Schuardt, fuscè descriptam, foundationis primordiis addidit, indeque volumen calamo nitidissime exaratum in charta membranæa, globo in summitate turris erecto, inclusum fuit, in perpetuam rei memoriam.

At, proh dolor! perpetuitatis spes fefellit auctores, post duo enim coronationis decennia, Anno MDCCCLXX, templi turrisque corona, tem-

pestatis injuria labefactata & fracta, ventorum impetu decussa est, post bienium vero restaurata, turrisque priori splendori reddita fuit. Casus illius infausti, damnique reparati historiam, ministerii ecclesiastici tum Senior, Scholæ Inspector, nec non Consistorii Cæsareo - Regii aug. conf: Teschin, Assessor, Tobias Schubert, litteris mandatam, volumini priori adjunxit; hinc volumen tripartitum, denuo in charta nobili scriptum, inque novi globi vacuitate depositum, futuri temporis fatum expectat.

Completo jam primo restituti cultus religiosi seculo, visum tuit unico e veterum pastorum numero superstiti, decrepito quidem, verum haud otioso eventuum spectatori, Traugott Bartelmus, Ecclesiarum aug. confess. per Silesiam Cæsareo - Regiam & Moraviam, olim et Galiciam Superintendenti, nec non Scholæ Inspectori, ducere ad finem historiae filum, additisque momentis memoratu dignis, claudere seculi primi januam.

Noscant ergo pie defunctorum patrum, avorum & proavorum filii, nepotes ac pronepotes, quibus hac æde sacra, ad celebrandam Dei gloriam, & promovendam animarum salutem, uti datur dabiturque, quæ eidem contigerint læta, quæ vero evenerint tristiafata, & quæ itidem acciderint currente seculo primo, rerum temporumque vicissitudines.

Noscant non solum præcipua eventuum momenta, verum etiam meditatione seria, menteque gratissima prosequantur Summi Numinis providentiam, ædi huic sacrae invigilantem. Discant venerari benignissimum religiosæ libertatis auctorem ac conservatorem, cultu non merè externo, sed potissimum interno, animo & veritate peracto!!

Præstent Augustissimis Austriæ Imperatoribus, largitoribus custodibusque clementissimis muneris auro carioris, fidelitatis & obsequii spontanci debita!

Faxit Deus Ter Optimus Maximus, ut floreat ad seculorum usque consumationem Imperium Austriacum!

Utque vigeant sub ejus tutamine res protestantium ecclesiasticæ in perpetuum!

ACCIPE LECTOR

Quicumque demum fueris, Utinam! non nisi post multorum annorum decursum!

Hanc chartam membranæ, quæ te legentem informare potest & debet, & quidem ante omnia de iis, quæ nostri Antecessores in fundamento ædis hujus sacræ in memoriam olim reposuerunt Posteritati.

En vero ista sic se habent:

J. N. J.

Felices utinam iterumque felices posteri! — t

Quibus fortè videre hic reposita dabitur,

Hæc accipite

Memoriæ, Devotionis, Charitatis Informationisque Monumenta!

Dimidium & quod excurrit præterlapsum erat Seculi, ex quo incolæ Ducatus hujus Teschinensis, augustanæ confessioni invariatae addicti, liberum religionis exercitium avidissime expectabant.

Tempore ruente multi obdormivere, neutiquam omnes:

Felicia namque Fata

Constantiam patrum, imitationem filiorum, spem omnium, id est, aliquot Milium tandem coronarunt.

Inquiritis in gaudii hujus Fundamenta?

Tabella argentea apposita refert:

Est nempe

JESUS CHRISTUS

Fundamen salutis verè credentibus, firmè constantibus; in cujus manu cor regis, sicuti divisiones aquarum, ut quocunque voluerit, inclinet illud. —

Et ecce!

B

Augu-

Augustissimi Seculi nostri Monarchæ, summus ille cor inclinavit Monarcha!

E s t h i c

J O S E P H U S P R I M U S

Romanorum Imperator Semper Augustus, Hung: Bohem: Rex &c. &c.
Cæsar, Rex, Princeps, Dominus Optimus, Maximus, Clementissimus,
Gratiosissimus, Nomine Patris Patriæ verè dignissimus amore & timore
sceptra planè divinis suos gubernans,

H u n c

Subditorum Ducatus hujus evangelicorum fides immota ad gratiam
omnimodam, preces devotissimæ ad hanc singularem commovere.

Quod enim olim vix privatim licuit profiteri, jam publice licet;

Else nimirum Fundamenta Fidei nostræ

B I B L I A .

Sic superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum,
summum habemus lapidem angularem

I E S U M C H R I S T U M

ut neque possimus falli, neque timeamus labi,

D e n u n c i a n s

hoc nunquam non commemorandæ clementiæ genus, est Pl. c. Tit. Dn.

Dn, Georgius Ludovicus Comes de Zinzendorf &c. &c. &
Pl. c. Tit. Dn. Dn. Adam Wenceslaus Comes de Tenczin, Toparcha in
Konska, Zamarsk, Kostkowic & Poddlesy &c.

Sacr. Cæs. Reg. Majestat. Consiliarius intimus & Camerarius, ut & Ca-
pitaneus Ducatus Teschin.

H i e n i m

Summi Principis Commissarii faci, locum hunc, hætenus hortum an-
no Iesu 1709 die 6ta cal. Maji

d e s i g n a r u n t,

Ut viridiaria spiritus Stî evangelica, Templo assignata, juxta & do-
mus necessariæ hic exstruantur atque protegantur.

De

De his gaudet Tota Cohors Evangelicorum ;

Ex his est

Pl. Tit. Dn. Dn. Dn. de Promnitz, Sunnek & Henkel

Comitum Triga, quorum

Ille Erdmannus S. R. J. Comes de Promnitz, L. St. Sil. in Plessa
ut & in Soravia, Triebel & Naumburg, Dominus in Klitschdorf, Krep-
pelhof, Janowitz & Olsnitz ;

Iste Julius Theophilus Comes de Sunnek, L. B. de Jessenitz, Do-
minus in Budiatin, Orawa & Bilizio ;

Hi Ioann: Ernestus Wenceslaus Ludovicus, Erdmannus Henricus Fra-
tres germani, Comites de Henkel, Domini in Oderberg & Pelzig :

Qui conjunctis viribus negotia hæc sancta, promotione candida co-
mitantur.

Id ipsum statum inans est

Pl. c. Tit. Dn. Dn. Dn. Antistitum Tias Ferdinandus Henr. L. B. de
Sobek & Kornitz, Toparcha in Mega Ochabie, Director, cuj evange-
lium hoc evangelicis primum deferre datum fuit.

Georgius Fridericus L. B. de Bludowsky & Niederbludowitz, To-
parcha in Drachomischel, Pruchna, Rychult, Bonkow, Hazlach, O-
chab, Perstetz & Grunau &c.

Ioannes Georgius de Zierowsky & Zierowa Toparcha in Toschonowitz,
Quorum cura & directione successit opus Domini ,

Est tandem

AUGUSTANA CONFESSIO invariata, cujus confessores orthodo-
xos liberum religionis manet Exercitium.

I S T A

Viventibus veneranda, posteris meditanda sistimus.

Adsit JESUS ecclesiæ sui nominis sine fine !

Perennet Jolephus, felix Imperio, felix Stemmata, sine occasu !

Innotescant Biblia sine corruptione !

Vigeat comes de Zinzendorf sine noxa!

Vireat comes de Tenczin sine maccore!

Crescat Trias Comitum sine impedimento!

Floreat ordinum Triga sine adversitate!

Persistat augustana Confessio invariata, sine variatione!

Hæc d. III. Idib. Octobr. anno Christi 1710.

Die quippe & anno, quo fundamenta templi ponebantur

Ex V verbi divini Ministris h. t. superstes

Iohannes Muthmaun Archidiaconus notat, reponit, vovet.

HUICCE FUNDAMENTO

Superstructa est ædes hæc sacra, & quidem intervallo temporis sat longo præterlapso, ob varia rerum discrimina, vario & multiplici, mox lætis & secundis auspiciis feliciter promota, mox tristibus fatibus & casibus interrupta ac impedita —

Eheu! amisimus enim

Josephum Primum ævi sui Cyrum, & Carolum Sextum, Fratrem & Successorem illum anno 1711 die 17 Apr. hunc vero 1740 die 20 Octob.

Imperatores, Principes, Felices, Pios

Amisimus item

Omnes fere in lineis præcedentibus cum laude memoratos.

Comites de Zinzendorf & de Tenczyn,

Commissarios quondam Cæsareos, ad locum hunc designandum constitutos,

Comitum de Promnitz, de Sannek & de Henkel Trigam

Unico tamen comite Erdmanno Henrico de Henkel,

Dynasta in Oderberg & Pelzig, superstite.

Tandem

Tandem Antistites illorum temporum meritissimos

L. B. de Sobek & Kornitz

L. B. de Bludowsky,

Dn. de Zierowsky & Zierowa.

Cum Collegis successoribus eorundem, tantum non omnibus, scilicet
Rudolpho L. B. de Skrbensky, Dynasta in Steinau,
Ioan: Leopold: L. B. de Wilamowsky, Dynasta in Miedzyswietz,
Nicolao de Bludowsky, Dynasta in Gurek,
Georg: Frider: de Remultowsky, Dynasta in Bludowitz,
Godofredo de Logau & Altendorf, Dynasta in Trziczera

solo nobis relicto unico ex ipsorum gremio & numero:

Carolo Leopoldo de Fragstein & Nimsdorf olim Dynasta in Pogorz, & Capitaneo Liberi Baronatus Plesnensis, nunc in solatium tutelamque nostram, inter nos privatam vivente vitam, quam longævam esse jubeat supremum in cœlis Numen, bonum ecclesiastico-scholasticum, cum omnibus bonis vovet, flagitat, exorat!

Adjuncti eidem non solum a statibus hujus

Ducatus evangelicis Deputati, sed etiam

Cæsarea Regiaque Majestate

M A R I A T H E R E S I A

Filia Caroli Sexti Imperatoris natu majore & Francisco Primo; Sacri Romani Imperii Cæsari, Magno Duci Hetruriæ, Principi & Domino nostro longe clementissimo nupta-

Omnium regnorum & terrarum avitarum ex asse

H æ r e d e

Principe & Domina nostra gratiosissima confirmati, & per

Carolus Franciscus L. B. de Skrbensky & Hrystie Dynastam in Schœnhof, Bartelsdorf, Gottschdorf, Riegersdorf &c, Cæsareo-Regiæ

Majestatis Consiliarium intimum & Camerarium, nec non Capitaneum Ducatus hujus, publicati;

Erdmannus de Marklowsky L. B. de Pernstein, Dynasta in Grodzietz, Bielowitzko, Rostropirz, Gurek, Toschonowitz & Zywoitz.

Ioannes Wenceslaus de Karwinsky, Dynasta in Bludowitz.

Ioannes Carolus Leopoldus de Radötzky & Radotz Inter hæc & alia contigit nobis ista felicitas, ut tandem, quod Dei solius est gratia,

Aedes hæc sacra exedificata sit :

Vides enim Coronidem operi impositam, sidicet, Turrim, Capite, Cruce & Stella tectam, & hodie non sine omine exornatam, His paribus non nisi

J E S U M C H R I S T U M

in triplici sui officii mediatorii genere, nobis ad umbratum esse scias : Illum enim

Unicum Caput suæ, quæ hic colligitur Ecclesiæ, de & submississime veneramur, cuius etiam Crucem, qua omnibus gratiam & salutem promeruit, fiducia & spe exosculamur;

E u m q u e v e l u t i

Stellam nostram, ex Jacobo ortam, viamque ad vitam monstrantem decentemque unice sequimur; Atque sic.

Qui fundamen est, est etiam caput,

Alpha idem, idem & Omega. Principium

& F i n i s.

Promotores hujus operis fuere & supra memoratus, iterumque non sine laude memorandus,

Carolus Leopoldus de Fragstein cum tribus è statuam hujus Ducatus evangelicorum numero in adjutorium adjunctis Sociis.

Adol-

Adolpho Boguslawic de Schmeling, Dynasta in Hazlach,

Ludovico de Nostitz . Dynasta in Suchau,

Petro de Marklowsky, Dynasta in Pogwizdau.

Quorum quilibet pro virili, consiliis, itineribus, litteris, aliisque curis, sollicitudine & inspectione, suum lapidem movit: &

Ex ordine Ministrorum Verbi Divini quorum nomina h. t. sunt —

Wilhelmus Christianus Heinrichi,

Ioannes Godofredus Schuchardt,

Ioannes Krieger,

Tobias Schubert,

Ioannes Krieger, Gnoynikio - Teschinensis

quippe qui munus onusque non tantum curatoris turris ex ædificande, sed etiam dispensatoris pecuniarum & sumtuum, quos partim

Ex Legato Sunnekiano ad ædificationem destinato; partim ex subsidiiis eleemosynisque multorum, eorumque ut plurimum mediocris & infimæ sortis, immo pauperrimorum hominum accepit, collegit & in rationes induxit fideliter;

Immo Inspectoris nunquam non urgentis & compellentis, quamquam quia sua sponte propenso & prolixo animo, & non exiguo numero operam mercenariam faciebant, nullo alieno impulsu indigebant, tam impigre sublinuit, quam feliciter executus est.

S i c t a n d e m

Hodierno die XIV Septembr. anno Christi MDCCL quoad externa ad finem perduxit, quod ex gratia sue quondam erat suspicatus

D E U S T E R O P T I M U S M A X I M U S

euj sit gloria per Jesum Christum, nunc & in secula seculorum! Amen,

Tam fœdor claude chartam, & abiturus ingemisce nobiscum, qui capitulum hocce clausimus, his votis:

Christe! caput nostrum! tege nos, obsiste periclis,
Crux tua nos salvet, stella & nos ducat ad astra!

OBSTITIT PERICLIS

Quod claudentes capitulum votis precabamur devotis

I S

Cujus honori, cultui, nomini, ædes hæc sacra, tandem exædificata, turrique tanquam corona exornata, dicata est,

J E S U S C H R I S U S

Turris fortissima, Petra in secula!

Anno Seculi currentis MDCCLXI Mense Aug. die XII Exortate pestifera, fulgura fulminaque per aerem volitantia, civitati ædibus, turribus, minabantur non solum, sed tetigerunt etiam præteralia loca, hanc quoque ædem nunquam ante cœlitus tactam, fulmine per fenestram in parte inferiori lateris, quod foribus sub turri sinistrum est, tremendo ictu irrumpente, murumque sursum versus hinc inde perforante & perfringente: Ast divina tutante gratia sine incendio alioque casu acerbo turri facta tecta & illæsa protinus erum pente.

A t e n i m v e r o

Quæcunque hominum manus exegerat opera, caduca sunt, fallacia casui, ruinæ obnoxia

E c q u i s i l l o r u m

Qui ingenti numero præsentis, de turri jam extructa, coronaque exornata, impense latabantur, vel divinando prælagire potuisset, solo virgin-

ginti annorum spatio effluxo, ædi huic ingemiscendum fore;

Cecidit Corona Capitis mei!

Ast accidit proh dolor!

Columna enim lignea, quæ globum turris sustentabat, pluviis nivibusque per ignotas rimas deorsum sese insinuantibus, sensim sensimque putrescente, eaque re oneri suo ferendo, ventorumque impetus sustinendo, impari reddita, in curva non solum cœpit globus sat gravis, minarique malum, verum etiam viis omnibus, antevertendi periculo, præclusis Anno MDCCLXX Mense Novembr. die XXVI venis quam maxime favientibus, tempore vespertino decussus, non sine fragore decidit, turrimque capite & corona privavit: Id quod

Male Sioni volentibus materiam in sinu gaudendi,

Bene volentibus ingemiscendi, præbuit —

S e d a b s i t

Ut ingemiscendi solummodo, verum etiam effusè letandi de novo providæ tutelæ experimento, qua Jesus hanc Domum suam tegit, effecitque & Hic, ut sine ullius noxa & infortunio, casus ille inopinatus acciderit,

Iam mortalitatis exuvias de posuerat, quo imperante turris ad finem desideratum perducta fuerat,

F R A N C I S C U S P R I M U S,

Romanum Imperator, Magnus Hetruriæ Dux &c. &c. huiusque simul Principatus Teschinensis Princeps & Dominus clementissimus, cujus loco

J O S E P H U S S E C U N D U S

Filius, jam per annos aliquot ad Gubernacula Imperii Romano-Germanici sedebat;

Principatus vero Teschinensis

Serenissimis Conjugibus

Christinae Archiducissae Austriae, &
Alberto Casimiro, Principi Regio
Poloniae & Duci Saxoniae, sub titulo

Ducum Saxo-Teschiniensium

magno nobis beneficio contigerat.

S e d

Providebat adhuc materno affectu, saluti avitarum

Terrarum Austriacarum

M A R I A T H E R E S I A

Imperatrix Vidua, Hung. Bohem. &c. &c.

Regina Serenissima

longissimo, quod mortalibus dari potest, ævo una omnium dignissima,

Principatus vero prosperitati, post fata patris, Capitanei de Teschi-
niensibus immortaliter meriti, ejusdem officii auctoritate, prospiciebat
Filius, paternis insistens vestigiis, paternæ gloriæ æmulus

Otto L. B. da Skrbensky & Hristie Dynasta in Schoenhof & reliqua.

Iam obdormiverant placide, quorum consilio, labore & studio Tr-
is exædificata, suæque corona cincta fuerat.

Perillustres & Generosissimi Domini, Ecclesiæ scholæque Antistites
optime meriti, solo in vivis superstite Carolo Leopoldo de Fraßtein,

Eorumque loco curam Vineæ Domini nunc gerebant

Leopoldus Theophilus L. B. de Calisch Dynasta in Grodvietz &c.&c.

Carolus Bernardus de Russetzky Dynasta in Mega-Trianowitz.

Ernestus Constantius de Karwinsky Dynasta in Meso-Bludowitz.

Qui maturè de refarciendo damno, consilia agitabant, & quæ ne-
cessaria videbantur, apparabant, tandemque accitis reliquis religionis
evangelicæ in hoc principatu statibus, re omni, communicatis consiliis,
probe pensitata;

Hoc anno Seculi ad finem vergentis Septuagesimo Secundo
ad restaurandam Turrim, strenuè se accinxerunt :

Utque opus tam arduum & maguarum impensarum, in loco præsen-
tem habeat, qui ei invigilet, illudque urgeat, ejusque sub oculis atten-
tis feliciter cedat, id fidei commissum fuit.

Generosissimi Domini Theoph. Rudolph. de Tschammer hic loci de-
gentis, alioque iam modo, utpote ærario ecclesiastico Præfectus, de re-
bus nostris præclare merentis.

Adjunctus illi est, ut oneris partem sustineret, manusque porrigeret,
è numero Ministrorum Verbi divini, qui erant

Tobias Schubert, solus è numero superius indicatorum, in vivis
superstes

Traugott Bartelmus

Ioan. Glaubegott Leberecht Fabry

Christianus Theophilus Frœlich

secundo loco nominatus, Traugott Bartelmus.

D o m i n u s p r o v i d i t

Annus erat propter annonæ caritatem, post secundæ iam æstatis gra-
cilem mensem in secutam, perquam difficilis

A s t n o n o b s t a n t e

Re angusta domi, non pauci numero benefactores, fortis, ordinis, ge-
neris, statusque varii, divino impulsu nutu, aperuerunt corda manusque, &
ex beneplacito erga Domum Domini obtulerunt sponte sua, quæ paupertati
nostræ, ad sumtus faciendos ingentes, adjumento erant, aliis, ut antea
factum fuerat, opera manuarum inchoatum opus alacriter promoventi-
bus, cæteris alia ratione æreola sua prompte adjicientibus, atque ita li-
cuit nobis esse tam beatis, ut

Deo Triuno Jesuque inprimis

cujus nomen hæc ædes gerit, propitio,

Singulis, quorum curæ & vigilantie conceditum erat, pro viriliter
suas agentibus, feliciter & ex volo restauratum fuerit id, quod præter opi-
nionem destructum erat.

Anno Christi MDCCLXXII Mense Julio die XVIII.

Turris hæc

Eodem quo antea globo, sed restaurato, & in angustiore formam
diametri minoris redactio, cum Cruce & Stella, denuo exornata, & in
statum pristinum restituta est. Id quod faustum, felix fortunatumque &
per longissimos annorum tractus durabile esse jubeat

I s

Qui sedet ad Dextram Patris omnipotentis, atque ad hos montium
radices domum ædificavit

N o m i n i f u o

J E S U S C H R I S T U S

Heri & hodie idem & in Secula!

Posteris, qui olim nascentini, hæcque legetis, gloriemini nobiscum!

Christe! tuum Nomen nostra est fortissima Turris,

Quam cusus nullus, secula nulla movent!

STETIT IMMOTA ÆQUE AC ILLÆSA

sub tutamine capitis nostri fortissimi

J E S U C H R I S T I

ad finem usque Seculi primi ædes hæc sacra & turris restaurata,

Quam

Q u a m q u a m
post casum supra memoratum posterior bis fulmine denūo fuerit tacta:

E n i m v e r o

Anno MDCCLXXXIII die XXIX Junii Festo Sanctorum Aposto-
lorum Petri & Pauli, inter sacra pomeridiana catechetica, fulmen de tur-
ri delapsum per januam templi apertam irrumpens, ambonam Ministro tum
vacuam, petiit, & in lignea

C H R I S T I T R I U M P H A N T I S

statua in apice posita, sine notabili hominum præsentium æque ac eccle-
siæ noxa, extinctum est.

Tentavit tertia vice

inter imbres vehementes vim suam in Turri

Fulmen horrendum

Anno MDCCLXXXVII die I. Junij

Q u o d

circa horam quintam pomeridiam Turrim tangens in forma globi ignei
sat magni in terram delapsum, inque duos globos minores divisum, sine
turris templique detrimento defluxit, & sulphuris vestigia in aqua reliquit.

Manferunt itidem

Quod Dei omnipotentis est gratia æternum laudanda,

Immota Templi fundamenta
ante seculum in Petra nunquam concussa

J E S U C H R I S T O

devotè ac fideliter jacta, sustinendo

Trinos terræ motuum impetus

Quorum primus Anno MDCCLXXXV die XVII Aug. Alter An-

E

sexu-

sequenti die XXVIII Februar. Tertius eodem anno die III Decembr,
tempore vespertino, regionis hujus

Fundamenta concussit,

Nullis tamen in æde sacra relictis noxæ vestigiis.

Quæ naturæ molimina

avorum memoria in patria nostra nunquam fuere frequentata.

His obviam ire

Non datum est hominum ingenio:

At fulminis naturam & directionem experiri licuit attentis rerum
physicarum scrutatoribus,

H i n c

Collatis inter se fulminis ictibus in turri obviis, suadente Ministerii
Seniore Bartelmus, captum fuit consilium de applicando in turris peri-
pheria invento Franklini, ad colligendam & in locum minus noxium de-
rivandam fulminis materiam, id quod Anno MDCCLXXXVIII ita
effectum est feliciter, ut ab illo usque tempore fulgura turrim tangentia,
in filo ferreo in terram deducantur,

Tantum ædi huic sacrae profuit hominis acumen.

Multo tamen magis ejdem cæterisque ecclesiæ ædificus profuit

Summi Numinis jugiter vigilans Providentia, quæ sola, deficiente
omni humana ope.

Horrendum Incendium

Anno MDCCLXXXIX die VI mens. Maji tempore matutino in
suburbio vicino eruptum, inque ruinam ejusdem, nec non totius civitatis
versum, a loco hoc mirum in modum arcuit, testaque cuncta ecclesiæ pro-
pria, facta conservavit:

Quæ

Q u æ

in his verum angustiiis refugium hospitiumque præbuerunt Officialibus
Cæsareo - Regiis

N e e n o n

Scholæ romano - catholicæ, pro instituenda juventute, per vim flammarum & cinerum cumulos, è civitate suoque loco expulsa.

His divinæ clementiæ documentis iterum iterumque repetitis.

Non minora immo longe majora moderante hominum fata Summo Numine, Augustanæ Confessionis cultoribus, contigerunt religionis cultusque Commoda & Incrementa.

Vitæ æque ac Imperii cursum absolverat

M A R I A T H E R E S I A

Romanorum Imperatrix Vidua, Hung. Boh. &c. &c. Regina omni laude superior.

Anno MDCCLXXX die XXIX Novembr, cujus exequiæ ult. Decembr, ejusdem anni in ecclesia haccaug. conf. solennissime fuere peractæ.

Sumserat ergo tenebatque alacriter Monarchiæ Austriacæ regendæ frena

J O S E P H U S S E C U N D U S

Romanorum Imperator Semper Augustus, Hung. Bohem. &c. &c. Rex, Princeps ac Dominus clementissimus, sapientissimusque

Seculi sui verè Cyrus

Prudentiæ gloriæque Antecessoris quondam Josephi Primi strenuus æmulus

H i c

Primo avtocratoriæ suæ Anno, id est MDCCXXXI die XIII Octobr. signavit promulgavitque

Edictum Tolerantiæ christianæ

liberum sistens religionis exercitium omnibus Christi doctrinam profiteentibus in Monarchia Austriaca,

H o c c e E d i c t u m

excepit declaratio publici juris facta, vi cujus cuilibet licuit, eligere sibi confessionis cultusque divini formam, quam quisque è conscientiae suae dictamine maxime probaret.

H i s

Prudentiae aequae ac Philanthropiae tesseris, in vulgus editis, maxime opere gavisii sunt omnes Josephi subditi, à religionis dominantis professione palam vel clam alieni, praesertim quum iisdem

Facultas exstruendi Oratoria, cultui probato propria, concessa fuerit.

H a c L i b e r t a t e

diu multumque desiderata usi doctrinae evangelicae amatores, maxime vero illi, qui olim ab hisce sacris arcebantur, in Ducatu Teschinensi

Anno MDCCLXXXII turmatim sacra haec amplexi sunt, hosque secuta est haud exigua pars plebis antea à simili professione alienae.

H a c e r g o r a t i o n e

auctus fuit insigniter numerus confessionem augustaniam profitentium, cui in sinum recipiendo non sufficebat aedes sacra Teschinij extructa, itaque

In solo circulo Teschinensi sensim erecta pastoribusque instructa fuere decem Oratoria in quibus ad normam Ecclesiae Teschinensis cultus divinus peragitur.

Dimittere ergo coacta fuit Ecclesia Teschinensis, protestantium omnium in his regionibus degentium, vere

M a t e r N u t r i x q u e

filios filiasque ad latus fideliter educatas.

Ipsa vero aequae ac Schola

non levem auditorum, docentium ac discientium, nec non redituum patitur iacturam.

T r i s t i a L æ t i s

miscere placuit supremo rerum moderatori—

Horret animus luctuque refugit, rependens,
Augustissimorum Principum nostrorum Fata—

E h e u e n i m !

J O S E P H U S S E C U N D U S

Romanorum Imperator, Hung. Bohem. &c. &c. Rex &c. &c.

Liberi religionis exercitii amplificator, Posterorum, imprimis protestantium gratissima memoria æternum colendus, diem obiit supremum

Anno MDCCLXXX die XX Febr. cujus funebria solemnia maximo cum mœrore omnium in ecclesia aug. conf. Teschinensi die XXI Martii ejusdem anni fuere peracta

H u j u s S u c c e s s o r

L E O P O L D U S S E C U N D U S

Romanorum Imperator Semper Augustus Hung. Bohem. &c. &c. Rex, Magnus Hetruriæ Dux &c. Josephi Secundi frater germanus natus minor,

Quem eodem quo antecessorem amoris & venerationis cultu prosecuti sunt omnes

Post biennium Gubernationis Austriacæ Anno MDCCLXXXII die I. Martii pro dolor morte præmatura, plaeque inopinata Monarchiæ, Orbi familiæque suæ ereptus est,

Hujus quoque Patris patriæ obitum omnibus acerbum, ecclesia aug. Confes. Teschinensis, una cum singulis oratoriorum concionibus die XV April. cærimonia funebri peracta deploravit,

S u c c e s s i t P a t r i

Filius ejusdem natus major

F

FRAN-

FRANCISCUS SECUNDUS

Romanorum Imperator Semper Augustus Hung. Bohem. &c. &c, Rex &c.

Princeps Optimus, Dominus Clementissimus

Iam Monarchiæ Austriacæ Imperator hocque respectu

FRANCISCUS PRIMUS

C u j u s

Sub Imperio sapientissimo & verè philanthropico, quod Rex Regum, Dominus Dominorum longævum ac faustissimum esse jubeat!

Res protestantium ecclesiasticæ á Josepho Primo clementissime restitutæ á Josepho Secundo autem insigniter auctæ sine impedimento florent!

Q u æ p r æ t e r e a

ædi huic sacrae contigerunt jucunda, non sunt plane taciturnitate tegenda:

P o s t P a c e m T e s c h i n i j

Anno MDCCLXXIX die XIII Mens. Maij sub auspiciis divinis feliciter conclusam.

I m p e r a t o r J o s e p h u s S e c u n d u s

jam beatissimæ ac gloriosissimæ Memoræ visitans loca defensionis destinata prope Teschinium, equo insidens & per territorium ecclesiæ transiens die XXII Mens. Augusti, post meridiem, dignatus est clementissime colloqui cum tribus ecclesiæ hujus Ministris ante templi fores eundem submisit venerantibus, quibus abiens curam animarum commendavit

H i v e r o v i c i s s i m

supplices orarunt, ut benignissimus Patriæ Pater hunc evangelicorum subditorum cœtum, eorumque res ecclesiasticas sibi commendatas esse velit.

Anno

Anno vero MDCCCIV die XXIII Mens. Aug. Princeps Regius Poloniae
Serenissimus Dux Saxo-Teschiniensis

Ducatus hujus Dominus clementissimus

A L B E R T U S C A S I M I R U S

ante meridiem hora X. Urbem arcemque sua beavit praesentia.

Degens in arce tanquam hospitio, non solum Antistitem ecclesiae
evangelicae, duosque verbi divini Ministros, aditum una flagitantes, be-
nignissimè excepit, & indulgentissime audivit; Verum etiam hoc ipso
adventus die hora post meridiem V. & quidem proprio motu, inter
strepitum concurrentis undique spectatorum turbæ, ad ædem hanc sacram
accessit, eamque per ianuam altari oppositam intravit.

Stans in medio Templi

oculis attentis lustravit omnia, accepitque quam ipse desiderabat de fun-
datione & statu hujus ecclesiae informationem succinctam;

Q u a a c c e p t a

Non sine delectationis indicio in arcem hospitium suum revertit.

Q u a m

à Principe optimo huic ecclesiae ultro praestitam salutationem Sum-
mum Numen omen faustissimum esse jubeat!

Antistitem Ecclesiae hujus

Qui post turrin restauratam curam vineæ Domini gesserunt, quo-
rumque nomina alibi sunt quærenda, non prorsus omittenda est memoria.

Successerunt supra memoratis è gremio statuum evangelicorum Plu-

Ammon
Histo
Eccle
Tesch
August

res, quorum quidam seculo primo ad finem properante, naturæ debitum
persolvere coacti fuere, aliis vere muneris spartam sponte deponere visum
est, hinc accidit, quod olim usu non venerat, ut in unum eamque solum

Domīnum Erdmannum de Klettenhof

Dynastam in Grodziszcz,

rerum ecclesiasticarum cura omnis devoluta sit,

Bb II 44

Christe! caput nostrum! precibus jam flectere nostris,

Ut vi&is hinc inde malis, meliora sequantur,

Et tandem possis respirent secula bellis!

